

Informationsklass: K1

Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se
kopia:
alice.hallman@regeringskansliet.se

Thomas Pålsson
Generaldirektör

DATUM

DIARIENUMMER

2026-01-29

SVK Dnr 2025/5887

Remiss av SOU 2024:29 Goda möjligheter till ökat välbefinnande och SOU 2025:96 Fler möjligheter till ökat välbefinnande (Fi2025/01857)

Yttrande

Affärsverket svenska kraftnät (Svenska kraftnät) lämnar följande synpunkter på Produktivitetskommissionens betänkanden *Goda möjligheter till ökat välbefinnande* (SOU 2024:29) respektive *Fler möjligheter till ökat välbefinnande* (SOU 2025:96). Svenska kraftnät avgränsar sig till att yttra sig om de av kommissionens förslag eller bedömningar som bedöms påverka affärsverkets ansvars- och verksamhetsområden.

Svenska kraftnäts synpunkter på delbetänkandet Goda möjligheter till ökat välstånd (SOU 2024:29)

Övergripande och processuella frågor (avsnitt 6.3.1)

Svenska kraftnät ser positivt på förslag som syftar till att förenkla och effektivisera tillståndsprocessen och utbyggnaden av transmissionsnätet.

Produktivitetskommissionen framför att staten i högre grad bör samordna sitt arbete och uppträda enhetligt i tillståndsärenden och att det är generellt problematiskt att delar av det offentliga säger sig vilja uppnå en sak, medan andra delar av det offentliga motverkar denna strävan. Mot bakgrund av detta lyfts som förslag att statens möjlighet att processa mot sig själv bör slopas. Svenska kraftnät vill vad gäller detta särskilt framhålla vikten av att verket även i fortsättningen ska kunna överklaga beslut som berör verket, verkets anläggningar och uppdrag. Som exempel kan nämnas beslut enligt plan- och bygglagstiftningen gällande åtgärder och verksamheter invid verkets anläggningar. Skulle till exempel en verksamhet med brandfarlig eller explosiv vara placerad på ett sådant sätt att det strider mot elsäkerhetsregleringen och kan äventyra en kraftlednings el- och driftsäkerhet är det av avgörande vikt att Svenska kraftnät även i fortsättningen kan överklaga dessa beslut.

Produktivitetskommissionen föreslår även att det på sikt bör det inrättas en tillstånds- och tillsynsmyndighet. Svenska kraftnät vill vad gäller frågan om att inrätta en tillståndsmyndighet hänvisa till Svenska kraftnäts remissvar på SOU 2024:98 En ny samordnad miljöbedömnings- och tillståndsprövningsprocess (Svk 2025/702) samt promemoria Ny myndighet för miljöprövning (Svk 2025/5968). Vad gäller inrättande av en tillsynsmyndighet behöver frågan utredas vidare innan Svenska kraftnät kan ge sin syn på det.

Svenska kraftnät ser positivt på bedömningen att prövningsmyndigheter ska upprätta en tidsplan för målet eller ärendet om sökanden så önskar. Energimarknadsinspektionen har redan tillämpat det vid nätkoncessionsprövning med gott resultat.

Den fysiska planeringen och riksintressen (avsnitt 6.3.2)

Produktivitetskommissionen föreslår också att en ventil bör införas i miljöbalken för att möjliggöra att angelägna allmänna intressen vägs mot varandra baserat bl.a. på en samlad samhällsekonomisk bedömning. De

mark- och vattenområden där transmissionsnätets ledningar och stationer, samt distributionsnätet mellan fastlandet och Gotland är placerade, är utpekade som riksintresse för totalförsvarets anläggningar, den civila delen, enligt 3 kap. 9 § andra stycket miljöbalken. Om en sådan ventil övervägs i miljöbalken anser Svenska kraftnät att det är av stor vikt att den inte utformas så att dessa riksintressens ställning och betydelse försvagas.

Särskilt om kraftledningar (avsnitt 6.3.3)

Svenska kraftnät välkomnar förslag som möjliggör snabbare och effektivare utbyggnad av transmissionsnätet. Svenska kraftnät vill för god ordnings skull notera följande. Vad gäller teknikvalet föreskrivs numera i 19 a § förordning (2021:808) om nätkoncession att en växelströmsledning som är avsedd för en spänning om 130 kilovolt eller högre ska anläggas som luftledning (dock med vissa undantag). Vad gäller byggande av ledningar med koncession och biotopskydd eller strandskydd har justeringar skett i 7 kap. 11a och 16 §§ miljöbalken samt 8 a § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., som föreskriver vissa undantag för ledningar med nätkoncession. Svenska kraftnät vill dock notera att undantagen i miljöbalken enbart gäller för byggande och underhåll av ledningen och anser att det vore lämpligt att utreda om detta undantag även kan utsträckas till att även gälla åtgärder vid rivning av befintlig ledning.

Svenska kraftnäts synpunkter på slutbetänkandet Fler möjligheter till ökat välstånd (SOU 2025:96)

Svenska kraftnät har i remissvaret avgränsat yttrandet till de bedömningar och förslag som lämnas i slutbetänkandets kapitel 9 Energiförsörjning samt kapitel 11 om miljö- och avfallsbrottslighet.

Energipolitiken bör vara långsiktig (avsnitt 9.4.1)

Produktivitetskommissionen anser att det med utgångspunkt i myndigheternas långsiktiga prognoser om den framtida elanvändningen är nödvändigt att skapa en långsiktig samling kring spelregler som ger förutsättningar för en ordnad och stegvis utbyggnad av det svenska elsystemet. Kommissionens bedömning är därför att en långsiktig blocköverskridande överenskommelse bör ingås i syfte att skapa stabila spelregler för energimarknaden.

Svenska kraftnät delar uppfattningen att det är viktigt med långsiktighet i energipolitiken, inte minst mot bakgrund av den omfattande elektrifiering som behöver ske i omställningen bort från användning av fossila bränslen. I syfte att möta en ökande efterfrågan på el är stabila och förutsägbara villkor av särskild vikt för att investeringar med lång tidshorisont ska realiseras, såväl i rätt tid som på rätt plats. Ur Svenska kraftnäts perspektiv kan ökad tydlighet vad gäller de långsiktiga förutsättningarna exempelvis bidra till att minska osäkerheten i det långsiktiga planeringsarbetet och underlätta prioriteringen av investeringar i transmissionsnätet, vilket i slutändan kan leda till en lägre total kostnad för att möta samhällets framtida elbehov. Huruvida långsiktighet i energipolitiken lämpligast säkerställs genom politiska överenskommelser eller i stället kan skapas på annat sätt, till exempel genom av riksdagen beslutade målsättningar, är dock för andra att bedöma.

Målsättningarna för energipolitiken bör vara övergripande och stabila över tid (avsnitt 9.4.2)

Produktivitetskommissionen bedömer att energipolitiska målsättningar bör formuleras övergripande, undvika detaljstyrning och vara stabila över tid. Svenska kraftnät instämmer överlag i dessa principer och arbetar aktivt med genomförandet av de beslutade målen. För att skapa förutsättningar för investeringar i transmissionsnätet och i elproduktion är det viktigt att målen är långsiktiga och tydliga, så att målkonflikter undviks. Följaktligen tillstyrker Svenska kraftnät till exempel i sitt remissvar (SVK Dnr 2025/6141) Regeringskansliets remitterade förslag om ett nytt energipolitiskt mål i promemorian Förslag om mål för en effektiv energianvändning (KN2025/02031). Ett kvalitativt mål för energieffektivisering leder, till skillnad mot det nuvarande målet för energieffektivitet till 2030, inte till att målkonflikter uppstår med andra riksdagsbundna energipolitiska målsättningar.

Inför en trestegsprincip för ett mer samhällsekonomiskt effektivt elsystem (avsnitt 9.4.3)

Produktivitetskommissionen föreslår en trestegsprincip för utvecklingen av elsystemet som bör vara vägledande för regeringens och myndigheternas prioriteringar inom energiområdet. Enligt förslaget bör optimering av och kapacitetsförstärkningar i det befintliga systemet prioriteras över nyinvesteringar. Genom att principen tydliggör att mindre omfattande åtgärder ska ges prioritet anser kommissionen att risken minskar för att samhällsekonomiskt effektiva åtgärder förbises.

Svenska kraftnät bedömer att den föreslagna trestegsprincipen är i linje med hur prioritering normalt sker mellan olika typer av åtgärder i transmissionsnätet, oavsett om det handlar om anslutningar, systemförstärkningar eller marknadsintegration. Svenska kraftnät bedömer att en sådan trestegsprincip för utvecklingen av elsystemet är rimlig ur ett samhällsekonomiskt perspektiv och att den också kan bidra till ökad tydlighet om hur prioriteringen av åtgärder i elsystemet sker. Svenska kraftnät har därför inget att invända mot förslaget.

Förtydliga Svenska kraftnäts uppdrag rörande helhetsansvar för planeringen av elsystemet (avsnitt 9.4.3)

Produktivitetskommissionen föreslår vidare att Svenska kraftnäts uppdrag om helhetsansvar för planeringen av elsystemet förtydligas. Svenska kraftnät anser att den förordning (2025:782) med ny myndighetsinstruktion, som trädde i kraft i augusti 2025, i tillräcklig utsträckning tydliggör Svenska kraftnäts ansvar och uppdrag. Svenska kraftnät bedömer därför att det i nuläget inte finns behov av ytterligare förtydliganden av myndighetens uppdrag.

Genomför förslagen i utredningen om översyn av regleringen på el- och naturgasområdena (avsnitt 9.4.4)

Produktivitetskommissionen föreslår att de förslag som lämnades av utredningen om översyn av regleringen på el- och naturgasområdena (SOU 2023:64) ska genomföras. Svenska kraftnät noterar att regeringen i oktober 2025 har lämnat en proposition till riksdagen (prop. 2025/26:26) som omfattar lejonparten av utredningens förslag. Det innebär att regeringens beredning av utredningen nu i huvudsak är slutförd. I propositionen har regeringen tagit ställning till och, när så har bedömts vara relevant, tagit hänsyn bland annat till de synpunkter som framfördes i Svenska kraftnäts remissvar på utredningens betänkande (SVK 2023/3667). Vad rör utestående förslag och bedömningar, såsom utredningens förslag om att införa ett skyndsamhetskrav vid överprövning av beslut om intäktsram, hänvisar Svenska kraftnät till det tidigare remissvaret.

En ändamålsenlig utbyggnad av elsystemet bör kunna genomföras med statligt stöd (avsnitt 9.4.5)

I avsnittet gör produktivitetskommissionen bedömningen att statliga stödprogram bör användas för att säkerställa en ändamålsenlig utbyggnad av elsystemet. Stöd bör utformas stegvis med beaktande av de osäkerheter

som finns rörande framtida elbehov. Därutöver lämnas förslag som på olika sätt syftar till att underlätta för investeringar i elproduktion.

I allmänhet bedömer Svenska kraftnät att det kan finnas motiv för statliga subventioner när marknaden inte förmår skapa tillräckliga förutsättningar för samhällsekonomiskt effektiva investeringar i elproduktion. Mot bakgrund av osäkerheten om hur elbehovet kommer att utvecklas bör det samtidigt beaktas vilken nivå av statlig inblandning som är samhällsekonomiskt motiverad. Därmed bedömer Svenska kraftnät att utredningens förslag om en stegvis process där statens stöd med jämna mellanrum anpassas till den faktiska utvecklingen i elsystemet kan vara rimlig.

Svenska kraftnäts långsiktiga analyser visar också att investeringar i olika kraftslag kommer att vara nödvändiga för att möta det framtida elbehovet. Det är viktigt att beakta att stödets utformning kommer att påverka elmarknadens funktion.

Med stora kommande behov av utbyggnad av elsystemet anser Svenska kraftnät att det är angeläget med tydlighet i planeringen av elsystemet och med effektivisering av tillståndprocesser för att stärka förutsättningarna för att investeringar i elproduktion ska realiseras. Men det gäller också för investeringar i elnätet. För att elsystemet ska kunna omhänderta mer elproduktion och möjliggöra ökad elanvändning behöver tillståndprocesserna för investeringar i transmissions- och distributionssystemen också vara effektiva.

Svenska kraftnät bedömer vidare att några av förslagen bör kommenteras särskilt:

Ge åter Svenska kraftnät i uppdrag att bygga ut nätanslutningar till havs där det är samhällsekonomiskt motiverat som en del i att öka investeringsviljan i havsbaserad vindkraft

Svenska kraftnät ser betydande utmaningar med produktivitetskommissionens förslag att ge affärsverket i uppdrag att bygga ut transmissionsnätet till havs. I en promemoria till Regeringskansliet lyfte Svenska kraftnät fram att det finns utmaningar med ett sådant förfarande kopplat till EU:s regelverk om statsstöd (SVK 2023/421). Dessa utmaningar skulle rimligen kvarstå även i ett förnyat uppdrag. Vidare visar slutsatserna i utredningen Vindkraft i havet – En övergång till ett auktionssystem (SOU 2024:89) att ett auktionsbaserat anslutningssystem är det mest effektiva sättet att främja etablering av havsbaserad vindkraft. Ett sådant system möjliggör en bättre hushållning med statens resurser och tillgångar och

skapar en mer förutsägbar process för aktörerna. Utredning pekar också på risken för att lönsamheten för havsbaserad vindkraft inte skulle förbättras i tillräcklig omfattning även om Svenska kraftnät skulle bygga ut transmissionsnätet till havs. Det innebär sammantaget att osäkerheter skulle kvarstå för en storskalig utbyggnad av havsbaserad vindkraft och att det finns betydande utmaningar med en utbyggnad av transmissionsnätet till havs på samhällsekonomiska grunder.

Svenska kraftnäts ståndpunkt är att elsystemet är i stort behov av tillförd elproduktion och att havsbaserad vindkraft, med rätt förutsättningar, kan spela en viktig roll för att möta detta behov. För att nå önskad effekt och skapa förutsättningar för en kostnadseffektiv och hållbar utveckling av havsbaserad vindkraft anser Svenska kraftnät att fokus bör ligga på att införa ett auktionssystem för anslutning. Enligt Svenska kraftnäts bedömning är en sådan lösning den som bäst främjar effektivitet, förutsägbarhet och möjliggör för eventuell riskdelning vid etablering av havsbaserad vindkraft.

Analysera hur hinder för ökad vattenkraftsproduktion kan undanröjas utan att miljöbelastningen ökar

Produktivitetskommissionen anser att vattenkraften har potential att ytterligare öka sitt bidrag samtidigt som nya miljökrav riskerar att minska produktionen framöver, särskilt i södra Sverige. Svenska kraftnät instämmer i att det finns potential för vattenkraften att öka sitt bidrag till ett drift- och leveranssäkert elsystem. Inom ramen för Svenska kraftnäts pågående regeringsuppdrag Kraftsystemets förmågor (redovisas senast den 28 februari) kartläggs hinder för ökad installerad effekt, flexibilitet och reglerförmåga på en översiktlig nivå. På kort sikt (fram till 2030) är det framför allt krav på moderna miljövillkor som bedöms vara den främsta utmaningen för att realisera potentialen, tillsammans med dammsäkerhetsaspekter och höga investeringskostnader. På längre sikt är det framför allt tillstånd för ändrad verksamhet och krav på moderna miljövillkor som bedöms som vara de största utmaningarna, följt av höga investerings- och driftskostnader.

Analysera möjligheterna att använda flaskhalsinkomsterna för fler typer av åtgärder som kan förbättra elsystemet

Det finns ett gemensamt europeiskt regelverk som reglerar hur flaskhalsinkomster får användas. I Svenska kraftnäts fall granskas användningen av Energimarknadsinspektionen. Att flaskhalsinkomster

kunde användas för utbetalning av elstöd berodde på en temporär krisinterventionsförordning (EU) 2022/1854 som antogs av Europeiska unionens råd den 6 oktober 2022 för att komma till rätta med de höga energipriserna under den rådande energikrisen. Någon sådan möjlighet existerar följaktligen inte längre.

Svenska kraftnät arbetar kontinuerligt med att identifiera nya sätt att använda flaskhalsinkomsterna inom de lagstadgade ramarna för att skapa största möjliga nytta för elmarknaden. Något behov av ytterligare analys torde därmed inte finnas. Av Svenska kraftnäts Verksamhetsplan med investerings- och finansieringsplan 2026–2028 (Svk 2025/166) framgår också att huvuddelen av de fonderade flaskhalsinkomsterna planeras användas för utbyggnad av transmissionsnätet och att de fonderade flaskhalsinkomsterna förväntas ha förbrukats 2035.

Skärpt miljöstraffrätt och insatser mot avfallsbrott (avsnitt 11.3.10)

Gällande förslag 136 om att vidta åtgärder för att förebygga och lagföra miljö- och avfallsbrottslighet hänvisas till Svenska kraftnäts remissvar på Miljöstraffrättsutredningen (Svk 2025/2926).

Detta remissyttrande har beslutats av generaldirektör Thomas Pålsson efter föredragning av enhetschefen Johanna Whitlock. I den slutliga handläggningen har även enhetschef Emma Breitholtz och delprojektledare Ella Hagberg deltagit.

Sundbyberg 2026-01-29

Thomas Pålsson

Johanna Whitlock